

УДК 504.4.062

<https://doi.org/10.31713/vs2202618>

Андреєва В. В. ^[1; ORCID ID: 0000-0003-4276-1660],
к.с.-г.н., доцент,
Гетьманчук А. І. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-3311-4552],
к.с.-г.н., доцент,
Войтюк В. П. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-3819-933X],
к.с.-г.н., доцент,
Мисік В. П. ^[1],
студент

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ЕКОЛОГО-ПОПУЛЯЦІЙНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ МИСЛИВСЬКИХ ТВАРИН В УГІДДЯХ ЛЮБЕШІВСЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА

Досліджено екологічний стан та популяційну динаміку мисливської фауни Любешівського надлісництва як компонента лісових і водно-болотних екосистем Полісся. Об'єктом дослідження слугувала мисливська ділянка загальною площею 53 553,7 га, що охоплює 8 лісництв та 2 водно-болотні ділянки. Встановлено, що фауністичний комплекс налічує 28 видів ссавців і птахів; екологічно домінуючими видами є заєць-русак, козуля та бобер. Виявлено суттєве відхилення щільності популяцій основних видів від екологічно оптимальних норм для зони Полісся. Встановлено критичний дисбаланс у трофічній системі «хижак – жертва»: надмірна щільність лисиці призводить до реалізації лише 12% біотичного потенціалу відтворення зайця-русака та катастрофічного скорочення чисельності фазана на 27%. Зафіксовано депресію популяції кабана внаслідок епізоотичного тиску африканської чуми свиней як зовнішнього абіотичного дестабілізатора екосистеми. Середній бонітет угідь відповідає III класу, що відображає обмежену екологічну ємність території. Визначено, що головним екодестабілізуючим чинником є порушення балансу трофічних зв'язків, яке пригнічує природне відтворення дрібної дичини. Обґрунтовано необхідність впровадження цілеспрямованого екологічного менеджменту – регулювання чисельності хижаків як пріоритетного механізму відновлення біотичної рівноваги екосистеми мисливських угідь.

Ключові слова: екологічний стан; мисливська фауна; трофічні зв'язки; система «хижак – жертва»; екологічна ємність угідь; регулювання чисельності хижаків.

Постановка проблеми. Мисливське господарство України функціонує як складова частина екосистемного природокористування і нині перебуває у стані глибокої трансформації під впливом антропогенних, екологічних та воєнних дестабілізуючих чинників, що безпосередньо визначають екологічний стан мисливських угідь і популяційну динаміку диких тварин. У сучасній екологічній науці воно розглядається як інтегрована біосоціальна система охорони, раціонального використання та відтворення мисливських ресурсів, невід'ємно пов'язана з функціонуванням регіональних екосистем та принципами збалансованого природокористування. Актуальним залишається питання гармонізації правового регулювання та інституційних механізмів управління з екологічними принципами сталого розвитку та збереження біорізноманіття. Пріоритетним науковим напрямом є дослідження популяційної динаміки мисливських тварин у контексті екологічної ємності угідь, ефективності біотехнічних заходів, рівня антропогенного навантаження та регіональної специфіки екосистем.

Мета, завдання і методологія досліджень. Мета роботи – оцінити динаміку поголів'я мисливських тварин та дослідити можливості експлуатації за забезпечення охорони мисливських угідь у Любешівському надлісництві. Об'єкт дослідження: стан популяції мисливських тварин у Любешівському надлісництві. Нами було проаналізовано чисельність мисливських тварин за результатами трирічного моніторингу та звітів проведених обліків чисельності мисливських тварин Любешівського надлісництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання законодавчого забезпечення галузі досліджували Березіна Н. Ю. [5], Кончина К. і Сисой В. [18], Савченко Т. [34], Данилюк Л. Р. [14]. Порівняльний аналіз українського законодавства з європейськими нормами представлено у документі WWF [25] та роботах, присвячених моделям ЄС [11]. Питання реформування системи державного управління висвітлено у дослідженнях Гуля І. Г. [13] та колективу авторів [4].

Аналіз чисельності та динаміки популяцій мисливських тварин проводили Бондаренко В. Д. і Різун Е. М. [6], Муравйов Ю. В. [27; 28], Прус О. Ю. [32], Музика В. [26], Соболев О. М. [35]. Регіональні особливості динаміки фауни досліджували Власюк В. П. з співавт. [9],

Марчук Ю. Ю. [22], колектив авторів щодо Чернігівської області [8]. Динаміку мисливських тварин вивчали також у магістерських роботах Коновал Р. М. [17], Мельник В. [23], Науміч І. М. [29], Воробей В. П. [10], Яценко П. С. [41].

Організаційні аспекти ведення господарства та ефективність біотехнічних заходів розглядали Делеган І. І. і Цвях Р. В. [15], Мерензак С. Р. і Делеган І. І. [24], Яворська А. В. [40], Завадських Г. М. [16]. Стан конкретних господарств досліджено на прикладі ДП «Володимир-Волинське ЛМГ» [37] та господарств нижньої течії р. Латориця [36].

Питання напіввільного утримання і вольєрного господарства вивчали Бабиш В. М. [3], Хоєцький П. Б., Новак А. А. і Похалюк О. М. [38], Кратюк О. Л. [19]. Класифікація типів угідь, їх бонітування та визначення оптимальної чисельності тварин розглядаються у роботі [39], а також у дослідженнях щодо степової зони України [20]. Математичне моделювання популяцій застосовували Маєвський О. В. [21] та колектив авторів з використанням моделі Ферхюльста [12].

Питання динаміки чисельності та стану популяцій мисливських тварин є одним із центральних у сучасному мисливствознавстві. Загальна тенденція до зниження чисельності мисливської теріофауни України протягом останніх десятиліть поєднується з різноспрямованою динамікою окремих систематичних груп. Регіональні відмінності у стані мисливської фауни зумовлені природно-кліматичними особливостями окремих областей, рівнем антропогенного навантаження та ефективністю ведення мисливського господарства [33].

Серед копитних провідну роль відіграють представники родини оленевих, динаміка популяцій яких значною мірою визначає загальний стан мисливської фауни регіонів. За даними Соболев О. М., загальна чисельність копитних в Україні у 2018 році становила 217,1 тис. особин із переважанням козулі, кабана та оленя благородного, при цьому середній рівень вилучення становив близько 6% від загальної чисельності [35]. Водночас Муравйов Ю. В. зафіксував, що у 2017 році щільність популяцій ратичних становила 12,6 особини на 1000 га, що є нижчим від показника 2015 року (13,56), а негативна динаміка пояснюється розширенням площі мисливських угідь, браконьєрством, недостатнім рівнем біотехнічних заходів і погіршенням кормової бази [28].

Особливої уваги заслуговує стан популяції лося європейського, чисельність якого в Житомирській області є значно нижчою від

орієнтовно оптимальних значень незалежно від форми власності користувачів мисливських угідь. Найнижча щільність зафіксована в угіддях громадських організацій УТМР – у середньому 0,16 особини на 1000 га, тоді як найвищі показники відзначено в угіддях приватних підприємств – 1,92 особини на 1000 га. Від часу внесення лося до Червоної книги України його чисельність зросла лише приблизно на 14%, що свідчить про недостатню ефективність охоронних заходів [9]. Схожа ситуація спостерігається у філії «Олевське лісове господарство», де чисельність козулі (388 особин) і кабана (134 особини) суттєво нижча за оптимальну, що свідчить про недостатній розвиток популяцій [41].

Стан популяції дикого кабана характеризується коливаннями та періодами зниження з подальшим частковим відновленням. Серйозною загрозою є епізоотії, зокрема африканська чума свиней (АЧС), яка призвела до значного зниження чисельності виду в ряді господарств [29]. У господарстві ТОВ «Сафарі ХХІ» Харківської області браконьєрство та епізоотичні обмеження суттєво скорочують ліцензійне використання ресурсів кабана, що спричиняє втрати доходів господарства [22].

Щодо хутрових видів, Бондаренко В. Д. і Різун Е. М. встановили, що у 1995–2014 рр. їх чисельність загалом знижувалася, хоча окремі види демонстрували коливання з періодами часткового відновлення [6]. У філії «Ківерцівське лісове господарство» спостерігається зменшення частки хутрових звірів з 46,7% до 26,6%, тоді як частка пернатої дичини зросла з 31,4% до 53,1% [23]. Натомість у Житомирській РО УТМР чисельність окремих видів, зокрема лося, кабана та козулі, перевищує оптимальну, тоді як заєць-русак демонструє недостовірно низькі показники через браконьєрство та хижацтво [10].

Регіональна специфіка стану популяцій є надзвичайно важливим аспектом. У Херсонській області за 2015–2019 роки чисельність копитних зменшилася приблизно на 28,4%, а обсяги добування скоротилися з 70 до 8 особин, що свідчить про критичну неефективність ведення мисливського господарства в регіоні [35]. У Львівській області протягом аналізованого періоду зміни у площі та структурі мисливських угідь були незначними, однак кількість

користувачів зростає, що без удосконалення системи управління не забезпечує підвищення продуктивності угідь [27].

Воєнні дії суттєво вплинули на стан мисливської фауни. Коновал Р. М. встановив, що до 2022 року чисельність лося, оленя та козулі мала загалом позитивну динаміку, однак у 2022–2024 роках відмічено лише стабілізацію або незначне зростання чисельності на 7–11% унаслідок заборони мисливства під час воєнного стану [17]. Водночас Прус О. Ю. підкреслює, що скорочення площ мисливських угідь, особливо польових і степових, пов'язане з воєнними діями та окупацією частини територій, є одним із ключових чинників погіршення ресурсного потенціалу галузі [32].

Загалом дослідники однакові у висновку, що основними причинами незадовільного стану популяцій мисливських тварин є браконьєрство, недостатній рівень біотехнічних заходів, погіршення кормової та захисної бази угідь, антропогенний тиск і недосконалість системи управління галуззю [6; 20; 26; 33; 35]. Для стабілізації та відновлення популяцій необхідне впровадження системного підходу, що поєднує посилення охорони, удосконалення біотехнічних заходів, популяційний моніторинг і раціональне регулювання чисельності тварин [9; 20; 29; 41].

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальна площа Любешівської мисливської ділянки становить 53 553,7 га, до неї належать 10 територіальних одиниць (8 лісництв та 2 водно-болотні ділянки). Об'єктами обліку є 28 видів ссавців та птахів. Найчисленніші види, які складають основу фауни ділянки: заєць-русак – 925 особини, козуля – 473 ос., рябчик – 288 ос., бобр – 278 ос., сіра куріпка – 255 ос. Серед великих копитних зустрічається лось – 80 ос. (найбільше в Дольському та Великоглушанському лісництвах – по 14), кабан – 140 ос. (найвища концентрація в Залізницькому лісництві – 37), олень благородний – 41 ос. (майже всі зосереджені в Залізницькому лісництві – 34). Серед хижаків та хутрових звірів лисиця: – 77 ос., куниця лісова – 132 ос., білка – 226 ос., вовк – всього 2 особини (виявлені лише в Дольському лісництві) та єнотовидний собака 35 особин.

Дані свідчать про те, що Любешівське надлісництво є типовим поліським регіоном з високою чисельністю водно-болотних та лісових мешканців. Найбагатші на дичину є ділянки Дольського та Залізницького лісництв. Вони мають найвищі показники за більшістю видів.

Як і очікувалось, водно-болотні угіддя мають найнижчу чисельність лісових звірів, проте там зберігається стабільна кількість бобрів, ондатри та норки.

В межах угідь 28 особин оленя благородного утримуються у вольєрних або напіввольєрних умовах. Низька кількість вовків сприяє стабільному росту популяції козуль та лосів.

Розрахунок щільності основних видів тварин на 1000 га краще відображає реальну концентрацію звірів, ніж просто їх загальна кількість (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1

Розрахунок щільності основних видів тварин на 1000 га

Лісництво / Урочище	Лось	Козуля	Кабан	Заєць-русак
Дольське	2,82	19,34	5,64	30,63
Мукошинське	2,22	13,91	2,42	16,33
Гірківське	1,80	7,40	2,00	16,60
Білоозерське	1,00	7,81	2,20	14,81
Великоглушанське	2,81	11,66	3,22	27,75
Деревківське	0,61	3,86	0,61	15,23
Залізницьке	2,01	19,30	7,44	24,12
Березичівське	1,73	7,10	1,53	16,88
Водно-болотні (№9)	0,42	1,39	0,56	6,94
Водно-болотні (№10)	0,31	1,89	1,73	10,08

Середня щільність лисиці (1,46) значно перевищує санітарну норму для мисливських угідь України (0,5–1,0 ос. на 1000 га). У деяких обходах (де щільність 2,0–2,2) навантаження є критичним (рис. 1). У місцях з найнижчою щільністю лисиці (0,7) спостерігається аномально низька щільність зайця (6,9), що може свідчити про низьку якість самих угідь у цьому конкретному обході.

Проте загалом видно, що там, де щільність лисиці перевищує 1,6–2,0, щільність зайця рідко піднімається вище середніх значень, не зважаючи на потенціал угідь. В середньому на одну лисицю в угіддях Любешівського надлісництва припадає 12 зайців.

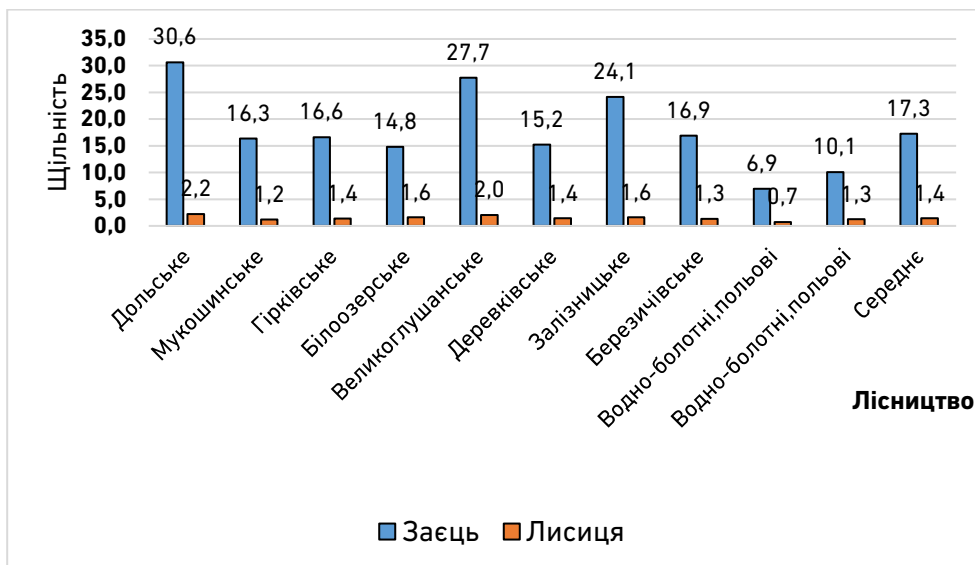

Рис. 1. Порівняння щільності зайця-русака та лисиці за лісництвами

Для стабільного відтворення популяції зайця-русака без штучного розведення, це співвідношення має бути мінімум 1:25. Поточний стан свідчить про те, що лисиця контролює популяцію зайця, з'їдаючи основну частину молодняка.

Дольське лісництво має найвищу концентрацію зайця-русака (понад 30 особин на 1000 га) та лося (2,82). Залізницьке лісництво є безумовним лідером за щільністю кабана (7,44) та ділить першість за кількістю козуль з Дольським (близько 19 особин на 1000 га). Деревківське лісництво має найнижчу щільність копитних серед усіх лісових ділянок. Водно-болотні та польові угіддя прогнозовано мають низьку щільність лісових звірів, оскільки їхній ландшафт менш придатний для постійного перебування козуль чи лосів.

Популяція зайця-русака найбільш рівномірно розподілена по всій території. Лось тримається північних та більш заліснених ділянок (Дольське, Великоглушанське).

Чисельність мисливських тварин та відтворення їх популяції наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Аналіз динаміки чисельності та відтворення популяцій мисливської фауни за 2025–2026 рр.

Назва мисливського виду	Фактична чисельність тварин у 2025 р., особин	Фактична чисельність тварин у 2026 р., особин	Фактичний приріст, особин	Теоретично очікуваний приріст, особин	Теоретична чисельність тварин у 2026 р., особин
Лось	45	80	35	7	52
Олень благородний	22	41	19	3	25
Козуля	442	473	31	66	508
Кабан	185	140	-45	56	241
Заєць-русак	898	925	27	225	1123
Білка	221	226	5	133	354
Лисиця	60	77	17	27	87
Вовк	3	2	-1	1	4
Єнотовидний собака	27	35	8	14	41
Норка американська	36	46	10	18	54
Видра	42	52	10	8	50
Куниця кам'яна	26	32	6	7	33
Куниця лісова	141	132	-9	35	176
Тхір лісовий	71	67	-4	14	85
Горностай	191	210	19	48	239
Фазан	349	255	-94	70	419
Сіра куріпка	52	75	23	10	62
Рябчик	161	288	127	32	193

Лось та олень благородний демонструють аномально високий фактичний приріст (77% та 86% відповідно), що значно перевищує теоретичні очікування. Це може свідчити про активну міграцію тварин з інших територій до даних угідь, а не лише про природне розмноження. Чисельність козулі стабільна (+31 особина), хоча фактичний приріст склав лише половину від очікуваного (31 проти 66). Спостерігається критичне падіння популяції кабана на 24% (мінус 45 особин). Це показник, який може вказувати на епізоотії (наприклад, африканську чуму свиней), активне браконьєрство або інтенсивний тиск хижаків.

Чисельність лисиці та єнотовидного собаки зростає (+28% та +29% відповідно). Хоча фактичний приріст нижчий за теоретичний, популяція залишається стабільною і високою.

Норка американська та видра показують позитивну динаміку. Особливо цікаво, що видра перевищила очікуваний приріст (10 проти 8), що свідчить про чудовий стан водних екосистем.

Для білки попри високий очікуваний приріст (133), фактично додалося лише 5 особин. Це вказує на надзвичайно високу смертність або потужний вплив хижаків (куниці).

Куниця лісова та тхір лісовий показали від'ємну динаміку, хоча теоретично мали б зростати. Це може свідчити про деградацію їхніх специфічних лісових біотопів або міжвидову конкуренцію. Для фазана зафіксовано найбільше падіння в абсолютних цифрах – мінус 94 особини.

Фактичний приріст рябчика (127 особин) майже в 4 рази перевищив теоретичний (32). Це свідчить про надзвичайно сприятливі умови для цього виду в 2025 році. обліку. Зниження чисельності лісової куниці та тхора на фоні зростання їхніх конкурентів (американської норки та лисиці) потребує додаткового моніторингу. Низький фактичний приріст зайця-русака (всього 27 особин при очікуваних 225) свідчить про те, що популяція перебуває під жорстким пресингом хижаків.

Якщо тенденція падіння чисельності кабана та фазана збережеться, ці види можуть втратити своє мисливське значення в даних угіддях протягом наступних двох років.

Ми розрахували темп приросту як відносну зміну фактичної чисельності між 2025 та 2026 рр. У білки реалізація приросту становить лише 3%. Це означає, що 97% очікуваного приплоду загинуло або залишило угіддя. Це класична картина «перенаселення» хижаками (наприклад, куницею) або гострої нестачі

зимових кормів. У зайця реалізація лише 12%. Це критичний показник для виду, який є основою мисливського господарства. Коефіцієнти 5,0 для лося та 6,33 для оленя біологічно неможливі лише за рахунок розмноження. Це можна пояснити масованим заходом звірів з сусідніх територій (можливо, через фактор спокою або кращу підгодовлю). Показник кабана, а саме негативні його значення вказують на те, що смертність не просто поглинула весь приріст, а почала знищувати основне стадо. Для фазана ситуація найгірша: фактичні втрати перевищили очікуваний приріст у 1,3 рази.

На основі рис. 2, можна стверджувати, що за такої високої щільності лисиці, зокрема ріст майже на третину за рік, штучне розведення фазана або підгодовля зайця будуть неефективними без регулювання чисельності хижаків.

Представлений графік наочно демонструє зворотну кореляцію між динамікою популяцій дрібних хижаків та їхньої основної здобичі. За звітний період спостерігається інтенсивне зростання чисельності лисиці рудої (+28,3%) та єнотовидного собаки (+29,2%).

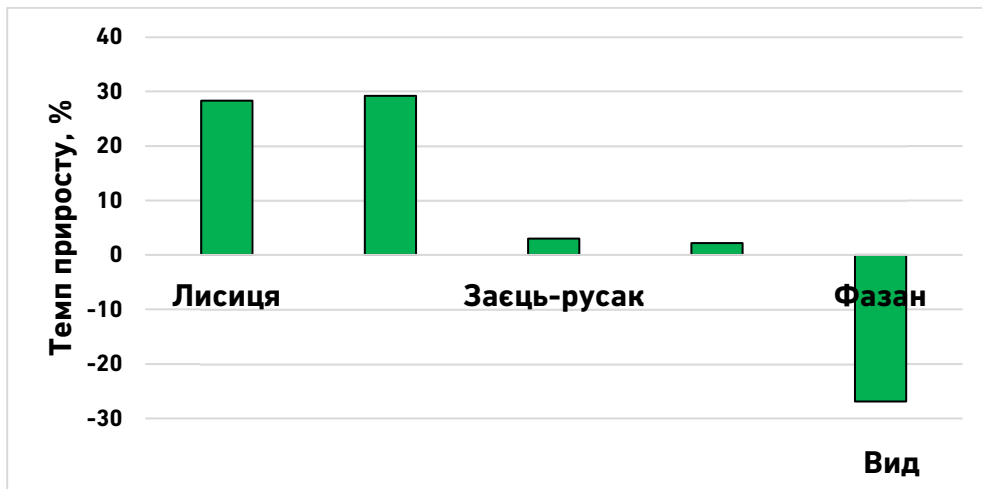

Рис. 2. Аналіз міжвидової залежності у системі «Хижак – жертва»

Паралельно з цим зафіксовано критичне сповільнення росту або падіння чисельності видів-жертв. Спостерігається глибока депресія популяції фазана (-26,9%). Стрімке зростання кількості хижаків є ключовим чинником елімінації (загибелі) кладок та молодняка цього виду.

Незважаючи на високий репродуктивний потенціал зайця та білки, фактичний приріст становить лише 2,2–3%. Це свідчить про те, що хижаки фактично вилучають майже весь річний приріст цих видів, не даючи популяції розвиватися.

Для розширення аналізу ми додали групу навколоводних та лісових хижаків (норка американська, куниця, видра) та їхню специфічну здобич (табл. 3).

Таблиця 3

Приріст навколоводних та лісових хижаків

Вид	Динаміка чисельності, %	Роль у системі
Норка американська	+21,3	Активний інвазійний хижак
Куниця лісова	-6,4	Аборигенний хижак у стані депресії
Куниця кам'яна	+13,6	Стабільний вид
Видра	+23,8	Стабільний вид (червонокнижний)

Проведений аналіз показує складні процеси міжвидової конкуренції та впливу хижаків на специфічні біотопи. Зокрема, спостерігаємо конкуренцію та витіснення. Зростання чисельності норки американської (+21,3%) на фоні стабільності видри (+23,8%) свідчить про високу ємність водних угідь. Проте одночасне падіння чисельності тхора лісового (-5,6%) може вказувати на те, що більш агресивна норка витісняє його з прибережних зон.

Падіння чисельності куниці лісової (-6,4%) є тривожним сигналом. Це пояснює аномально низький приріст білки (лише 2,2%) навіть при зменшенні кількості основного хижака (куниці), тиск на білку залишається критичним, ймовірно, через перемикання на неї інших хижаків (лисиці, яструбів) або через деградацію кормової бази.

Показник видри є найбільш збалансованим. Фактичний приріст перевищив очікуваний, що підтверджує її статус як успішного «топ-хижака» у водних екосистемах даного регіону.

Можемо зробити висновок, що угіддя Любешівського надлісництва характеризується експансією пластичних видів (лисиця, єнотовидний собака, американська норка) та пригніченням вразливих видів (фазан, заєць, лісова куниця, тхір). Така ситуація потребує переходу від загального моніторингу до точкових біотехнічних заходів: посилення охорони вразливих видів та інтенсифікації регулювання чисельності інвазійних хижаків.

Аналіз бонітування свідчить про те, що угіддя Любешівського надлісництва мають переважно середню та низьку якість (III та IV класи), що на пряму пояснює дефіцит приросту у багатьох видів (табл. 4).

Таблиця 4

Аналіз відповідності чисельності та бонітету

Вид	Клас бонітету	Стан угідь	Аналіз зв'язку з чисельністю
Лось	3,07	Середній	Це пояснює, чому вид активно мігрує в угіддя – вони для нього привабливіші, ніж для інших.
Козуля	3,19	Середній	Умови задовільні. Повільний приріст (+7%) зумовлений не якістю угідь, а зовнішніми факторами (наявністю хижаків).
Кабан	3,14	Середній	Умови дозволяють мати стабільну популяцію. Падіння чисельності на 24% підтверджує, що причина в хворобах або вилученні, а не в кормовій базі.
Заєць-русак	3,25	Середній	Бонітет пояснює низьку віддачу від розмноження. Угіддя мають слабкий захист або кормову базу для зайця.
Куниця лісова	4,59	Поганий	Критичний показник. Угіддя практично непридатні для оптимального життя виду. Це повністю пояснює падіння її чисельності.

Лось та олень мають бонітет 3 класу, але демонструють ріст, характерний для 1 класу. Це ще раз доводить, що їхній приріст – це захід звіра ззовні, а не внутрішній репродуктивний потенціал угідь. З бонітетом 4,59 лісова куниця завжди буде в стані депресії. Угіддя потребують покращення структури (старі дерева, дупла, підлісок), інакше вид зникне.

Середній показник бонітету по господарству – 3,35. Це означає, що угіддя здатні підтримувати лише помірну щільність звіра. Будь-яке перевищення лімітів полювання за таких умов призведе до швидкого спустошення популяцій.

Аналіз бонітування підтверджує, що природна ємність угідь є обмеженою. Особливу увагу слід звернути на критично низький

бонітет для куниці лісової (4,59), що робить її популяцію вразливою. Висока чисельність копитних на фоні середнього бонітету вказує на тимчасову концентрацію тварин, що створює ризик перевантаження пасовищ у майбутньому.

Результати дослідження загалом підтверджують тенденції, виявлені іншими авторами щодо стану мисливської фауни України. Щільність козулі у надлісництві (9 особини на 1000 га) є суттєво нижчою від оптимальних норм для Полісся (20–30 особин на 1000 га) та загальноукраїнських показників, що узгоджується з висновками Муравйова Ю. В. [28] та Бондаренка В. Д. і Різуна Е. М. [6] про загальну тенденцію до зниження щільності популяцій в Україні. Натомість щільність лося (2 особини на 1000 га) відповідає оптимальним нормам, а аномально високий темп його приросту та приросту оленя благородного пояснюється активною міграцією тварин з інших територій, що узгоджується зі спостереженнями Коновала Р. М. щодо стабілізації чисельності копитних в умовах обмеження мисливства [17].

Критичне падіння чисельності кабана на 24% підтверджує загальноукраїнську тенденцію, пов'язану з африканською чумою свиней, яку фіксували Науміч І. М. [29] та Марчук Ю. Ю. [22]. Критично низька щільність оленя благородного (1 особина на 1000 га при нормі 5,0–8,0) та його локальна концентрація в одному лісництві є характерною проблемою, описаною і для інших господарств України [37].

Важливим результатом є виявлення критичного дисбалансу в системі «хижак – жертва»: щільність лисиці перевищує санітарну норму, а співвідношення лисиця–заєць (1:12) є вдвічі нижчим від мінімально необхідного (1:25). Це призводить до того, що фактичний приріст зайця-русака становить лише 12% від очікуваного, а чисельність фазана катастрофічно скоротилася на 27%. Така ситуація підтверджує висновки літератури про хижаків як ключовий лімітуючий фактор для відновлення популяцій дрібної дичини [20]. Додатковою проблемою є витіснення аборигенних видів інвазійними – зростання американської норки (+21,3%) на фоні депресії тхора лісового (-5,6%).

Середній бонітет угідь (3,4) відповідає III класу і підтверджує обмежену природну ємність угідь, що узгоджується з характеристикою подібних господарств у літературі [36; 39]. Загалом отримані результати підтверджують необхідність переходу від загального моніторингу до точкових популяційно-орієнтованих

заходів управління, що є одним із ключових висновків більшості дослідників галузі [6; 9; 20; 29; 35].

Висновки. Стан популяції мисливської фауни Любешівського надлісництва є задовільним. Головним дестабілізуючим чинником угідь є порушення балансу в системі «хижак – жертва», що пригнічує відтворення дрібної дичини і зумовлює необхідність переходу до цілеспрямованих заходів регулювання чисельності хижаків як пріоритетного напрямку господарської діяльності.

1. Соболевська О. О. Особливості розвитку мисливського туризму, як засобу збереження біосистеми країни. *Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід*. № 24/2023. С. 132–136. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.24.132>
2. Бабиш В. М. Шляхи оптимізації чисельності мисливських тварин при напіввільному їх утриманні в ТОВ СМП «Рись». Чергінів, 2025. 62 с.
3. Башта А. Т., Бурмас В. Р., Сагайдак А. В., Хоєцький П. Б. Резюме аналітичного звіту «Аналіз законодавчої бази мисливського господарства України та розробка покращених пропозицій». 4 с. URL: https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/summary_wwf_hunting.pdf. (дата звернення: 10.04.2026).
4. Березіна Н. Ю. Особливості правового режиму мисливських угідь. *Право та інноваційне суспільство*. 2017. № 1 (8). С. 47–53. URL: <https://apir.org.ua/lais/uk/article/view/211/191> (дата звернення: 10.04.2026).
5. Бондаренко В. Д., Різун Е. М. Актуальні питання стану і ведення мисливського господарства в Україні та можливі напрями їх вирішення. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*: зб. наук. праць. Львів: РВВ НЛТУ України, 2016. Вип. 14. С. 180–184. DOI: <https://doi.org/10.15421/411625>
6. Величко Л. Ю., Савченко Т. М. Особливості розвитку мисливського господарства в Україні. С. 6–9. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/7d26daa3-34a4-4426-a42a-be4a9ff780ab/content>. (дата звернення: 10.04.2026).
7. Виговська В. В., Музика В. В., Малей Е. Б. Сучасний стан мисливського господарства Чернігівської області: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 1 (17). С. 118–125. DOI: [https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620191\(17\)118-125](https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620191(17)118-125)
8. Власюк В. П., Кратюк О. Л., Климчук О. О. Ключові аспекти динаміки чисельності елементарних популяцій лося європейського (*Alces alces*) в умовах Житомирської області. *Таврійський науковий вісник. Сер. Сільськогосподарські науки*. 2025. № 143. Ч. 1. С. 308–317. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.143.1.38>
9. Воробей В. П. Досвід ведення мисливського господарства на території Житомирської РО УТМР. Житомир, 2024. 36 с.
10. Гонта О., Музика В. Європейський досвід ведення мисливського господарства: перспективи для України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 3 (19). С. 113–125.
11. Грод І. М., Шевчик Л. О., Голіней Г. М., Кравець Н. Я., Главацька О. Л. Аналіз динаміки чисельності популяції кабана дикого *Sus Scrofa* (Linnaeus, 1758) у рамках моделі Ферхюльста. *Вісник Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біологія*. 2022. № 1–2. Т. 83. С. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.25128/2078-2357.23.1-2.8>
12. Гуль І. Г. Принципи реформування мисливського господарства України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.4.

С. 89–95. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_4/89_Gul.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **13.** Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. 176 с. **14.** Делеган І. І., Цвях Р. В. Особливості організації процесу ведення мисливського господарства на ДП «Радехівське лісомисливське господарство». *Науковий вісник НЛТУ України*. Львів, 2016. Вип. 26.7. С. 63–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlut_2016_26_7_111 (дата звернення: 10.04.2026). **15.** Завадських Г. М. Європейський досвід та розвиток мисливського господарства України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. Економічні науки*. 2023. № 3(49). С. 148–154. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-49-148-154> **16.** Коновал Р. М. Динаміка чисельності копитних Полісся Київської області залежно від впливу бойових дій. Київ, 2024. 73 с. **17.** Кончина К., Сисой В. Правова охорона мисливських угідь в Україні. *Підприємництво, господарство і право. Екологічне право*. 2019. Вип. 10. С. 86–89. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.14> **18.** Кратюк О. Л. Сезонна зміна діелектричних показників сосни звичайної в умовах напіввільного утримання мисливських тварин. *Екологічні науки*. 2019. № 4(27). С. 192–196. DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716-2019-4-27-29> **19.** Левандовська С. М., Хрик В. М., Ситник О. С. Інноваційні підходи до відновлення популяцій мисливських тварин у лісових екосистемах: огляд. *Агробіологія*. 2025. № 1. С. 322–330. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2025-195-1-322-330> **20.** Маєвський О. В. Інформаційні технології організації обліку мисливських тварин. *Інформаційні технології. Технологічний аудит і резерви виробництва*. 2012. № 5/2(7). С. 11–12. **21.** Марчук Ю. Ю. Регіональні особливості ведення мисливського господарства у Харківській області. Харків, 2024. 76 с. **22.** Мельник В., Андреєва В. Ведення мисливського господарства у філії «Ківерцівське лісове господарство» ДП «Ліси України». *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : зб. матеріалів VII Міжнар. наук. практ. конф. (10 листопада 2023 р.)*. Луцьк, 2023. С. 238–239. **23.** Мерензак С. Р., Делеган І. І. Особливості ведення мисливського господарства на державному підприємстві «Дрогобицьке лісове господарство». *Науковий вісник НЛТУ України*. 2016. № 4. Т. 26.8. С. 133–139. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2016/26_8/22.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **24.** Мироненко М. О., Башта А. Т., Новіков Р. І., Станкевич-Волосянчук О. І., Проців О. Р., Делеган І. В., Бурмас В. Р., Гуль І. В., Шеремет І. М., Карабчук Д. Ю. Аналіз законодавчої бази і практики ведення мисливського господарства деяких країн Європейського Союзу. 2015. 92 с. URL: https://www.efsassets.panda.org/downloads/analysis_of_hunting_ua__1.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **25.** Музика В., Гонта О. Оцінювання сучасного стану розвитку мисливського господарства України. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 6 (67). С. 18–32. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.018 **26.** Муравйов Ю. В. Дослідження розподілу мисливських угідь Львівської області. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. № 4. Т. 29. С. 72–74. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290415> **27.** Муравйов Ю. В. Ресурси мисливських тварин як передумова становлення еколого-економічного розвитку мисливського господарства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. № 4. Т. 29. С. 86–88. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290418> **28.** Науміч І. М., Андреєва В. В. Ведення мисливського господарства у Шацькому національному природному парку. *Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : зб. матеріалів VI Міжнар. наук. практ. конф. (11 листопада 2022 р.)*. С. 193–195. URL:

https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Zbirnyk2022_compressed.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **29.** Охорона та відтворення мисливських ресурсів : методичні вказівки до практичних занять для здобувачів вищої освіти денної форми навчання за освітнім ступенем магістр спеціальності 205 «Лісове господарство» / укл.: Корма О. М., Шульга В. С., Локоть О. Ю. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 113 с. **30.** Проців О. Р. Державне регулювання ведення мисливського господарства. Івано-Франківськ, 2007. 116 с. **31.** Прус Ю. О. Аналіз сучасного стану ресурсів мисливських господарств України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. Економічні науки.* 2023. № 3(49). С. 155–168. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-49-155-168> **32.** Різун Е., Бондаренко В. Динамічні тенденції стану популяцій мисливської теріофауни України та пропозиції щодо вдосконалення робіт. *Праці Теріологічної Школи.* 2016. Т. 14. С. 34–40. DOI: <http://doi.org/10.15407/ptt2016.14.034> **33.** Савченко Т. Адміністративно-правове регулювання галузі мисливського господарства та полювання. *Підприємництво, господарство і право. Екологічне право.* 2019. Вип. 9. С. 128–134. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.21> **34.** Соболев О. М. Динаміка видового складу та використання мисливської копитної фауни Херсонської області. *Таврійський науковий вісник.* 2021. № 118. С. 368–386. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.118.47> **35.** Фадьяш І. С., Потіш Л. А. Мисливська фауна нижньої течії р. Латориця. *Стан та перспективи природокористування в сучасних умовах : V Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (м. Ужгород, 25–26 квітня 2024 р.).* С. 93–101. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/101466> (дата звернення: 10.04.2026). **36.** Хоєцький П. Б. Ведення мисливського господарства в державному підприємстві «Володимир-Волинське лісове мисливське господарство». *Науковий вісник НЛТУ України.* 2010. Вип. 20.8. С. 17–24. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_8/17_Chojeki_20_8.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **37.** Хоєцький П. Б., Новак А. А., Похалюк О. М. Світовий досвід ведення вольєрного мисливського господарства. *Науковий вісник НЛТУ України.* Львів, 2015. Вип. 25.3. С. 32–37. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2015/25_3/7.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **38.** Шейгас І. М., Шейгас М. І. Типи мисливських угідь, що максимально забезпечують кормові та захисні умови проживання диких тварин-фітофагів в умовах південного степу України. *Науковий вісник.* 2005. Вип. 15.1. С. 102–106. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tipi-mislivskih-ugid-scho-maksimalno-zabezpechuyut-kormovi-ta-zahisni-umovi-prozhivannya-dikih-tvarin-fitofagiv-v-umovah-pivdenного-stepu/viewer> (дата звернення: 10.04.2026). **39.** Яворська А. В. Економіко-статистичні аспекти ведення мисливського господарства в Житомирській області. *Економічний аналіз.* 2013. Т. 13. С. 409–414. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/2270/1/Ekonomichniy_analiz_2013_13_409%E2%80%93414.pdf (дата звернення: 10.04.2026). **40.** Яценко П. С. Ратичні тварини у мисливських угіддях філії «Олевське лісове господарство»: біотехнічні та експлуатаційні. Житомир, 2023. 23 с.

REFERENCES:

1. Cobolevska O. O. Osoblyvosti rozvytku myslyvskoho turyzmu, yak zasobu zberezhennia biosystemy krainy. *Ekonomichna nauka. Investytsii: praktyka ta dosvid*. № 24/2023. S. 132–136. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.24.132>
2. Babych V. M. Shliakhy optymizatsii chyselnosti myslyvskykh tvaryn pry napivvilnomu yikh utrymanni v TOV SMP «Rys». Cherkhiniv, 2025. 62 s. 3. Bashta A. T., Burmas V. R., Sahaidak A. V., Khoietskyi P. B. Reziiume analitychnoho zvituv «Analiz zakonodavchoi bazy myslyvskoho hospodarstva Ukrainy ta rozrobka pokrashchenykh propozyitsii». 4 c. URL: https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/summary_wwf_hunting.pdf. (data zvernennia: 10.04.2026).
4. Berezina N. Yu. Osoblyvosti pravovoho rezhymu myslyvskykh uhid. *Pravo ta innovatsiine suspilstvo*. 2017. № 1 (8). S. 47–53. URL: <https://apir.org.ua/lais/uk/article/view/211/191> (data zvernennia: 10.04.2026).
5. Bondarenko V. D., Rizun E. M. Aktualni pytannia stanu i vedennia myslyvskoho hospodarstva v Ukraini ta mozhlyvi napriamy yikh vyrishennia. *Naukovi pratsi Lisivnychoi akademii nauk Ukrainy* : zb. nauk. prats. Lviv : RVV NLTU Ukrainy, 2016. Vyp. 14. S. 180–184. DOI: <https://doi.org/10.15421/411625>
6. Velychko L. Yu., Savchenko T. M. Osoblyvosti rozvytku myslyvskoho hospodarstva v Ukraini. S. 6–9. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/7d26daa3-34a4-4426-a42a-be4a9ff780ab/content>. (data zvernennia: 10.04.2026).
7. Vyhovska V. V., Muzyka V. V., Malei E. B. Suchasnyi stan myslyvskoho hospodarstva Chernihivskoi oblasti: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. *Naukovyi visnyk Polissia*. 2019. № 1 (17). S. 118–125. DOI: [https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620191\(17\)118-125](https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620191(17)118-125)
8. Vlasniuk V. P., Kratiuk O. L., Klymchuk O. O. Kliuchovi aspekty dynamiky chyselnosti elementarnykh populiatsii losia yevropeiskoho (*Alces alces*) v umovakh Zhytomyrskoi oblasti. *Tavriiskyi naukovi visnyk. Ser. Silskohospodarski nauky*. 2025. № 143. Ch. 1. S. 308–317. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.143.1.38>
9. Vorobei V. P. Dosvid vedennia myslyvskoho hospodarstva na terytorii Zhytomyrskoi RO UTMR. Zhytomyr, 2024. 36 s.
10. Honta O., Muzyka V. Yevropeiskyi dosvid vedennia myslyvskoho hospodarstva: perspektyvy dlia Ukrainy. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. 2019. № 3 (19). S. 113–125.
11. Hrod I. M., Shevchyk L. O., Holinei H. M., Kravets N. Ya, Hlavatska O. L. Analiz dynamiky chyselnosti populiatsii kabana dykoho *Sus Scrofa* (Linnaeus, 1758) u ramkakh modeli Ferkhiulsta. *Visnyk Nauk. zap. Ternop. nats. ped. un-tu. Ser. Biologiia*. 2022. № 1–2. T. 83. S. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.25128/2078-2357.23.1-2.8>
12. Hul I. H. Pryntsypy reformuvannia myslyvskoho hospodarstva Ukrainy. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 2011. Vyp. 21.4. S. 89–95. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_4/89_Gul.pdf (data zvernennia: 10.04.2026).
13. Danyliuk L. R. Pravovi rezhym myslyvskykh pryrodnykh resursiv v Ukraini. Ivano-Frankivsk : Prykarp. nats. un-t im. Vasylia Stefanyka, 2017. 176 s.
14. Delehan I. I., Tsviakh R. V. Osoblyvosti orhanizatsii protsesu vedennia myslyvskoho hospodarstva na DP «Radekhivske lisomyslyvske hospodarstvo». *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. Lviv, 2016. Vyp. 26.7. S. 63–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2016_26.7_111 (data zvernennia: 10.04.2026).
15. Zavadskykh H. M. Yevropeiskyi dosvid ta rozvytok myslyvskoho hospodarstva Ukrainy. *Zbirnyk naukovykh prats TDATU imeni Dmytra Motornoho. Ekonomichni nauky*. 2023. № 3(49). S. 148–154. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519-884X-2023-49-148-154>
16. Konoval R. M. Dynamika chyselnosti kopytnykh Polissia Kyivskoi oblasti zalezno vid vplyvu boiovykh dii. Kyiv, 2024. 73 s.
17. Konchyna K., Sysoi V. Pravova okhorona myslyvskykh uhid v Ukraini.

Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. Ekolohichne pravo. 2019. Vyp. 10. S. 86–89. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.14> **18.** Kratiuk O. L. Sezonna zmina dielektrychnykh pokaznykiv cosny zvychnoi v umovakh napivvilnoho utrymattia myslyvskykh tvaryn. *Ekolohichni nauky.* 2019. № 4(27). S. 192–196. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716-2019-4-27-29> **19.** Levandovska S. M., Khryk V. M., Sytnyk O. S. Innovatsiini pidkhody do vidnovlennia populiatsii myslyvskykh tvaryn u lisovykh ekosystemakh: ohliad. *Ahrobiolohiia.* 2025. № 1. S. 322–330. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9270-2025-195-1-322-330> **20.** Maievskiy O. V. Informatsiini tekhnolohii orhanizatsii obliku myslyvskykh tvaryn. Informatsiini tekhnolohii. *Tekhnolohychnyi audyt i rezervy vyrobnytstva.* 2012. № 5/2(7). S. 11–12. **21.** Marchuk Yu. Yu. Rehionalni osoblyvosti vedennia myslyvskoho hospodarstva u Kharkivskii oblasti. Kharkiv, 2024. 76 s. **22.** Melnyk V., Andreieva V. Vedennia myslyvskoho hospodarstva u filii «Kivertsivske lisove hospodarstvo» DP «Lisy Ukrainy». *Aktualni problemy rozvytku pryrodnychykh ta humanitarnykh nauk* : zb. materialiv VII Mizhnar. nauk. prakt. konf. (10 lystopada 2023 r.). Lutsk, 2023. S. 238–239. **23.** Merenzak S. R., Delehan I. I. Osoblyvosti vedennia myslyvskoho hospodarstva na derzhavnomu pidpriemstvi «Drohobyske lisove hospodarstvo». *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy.* 2016. № 4. T. 26.8. S. 133–139. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2016/26_8/22.pdf (data zvernennia: 10.04.2026). **24.** Myronenko M. O., Bashta A. T., Novikov R. I., Stankevych-Volosianchuk O. I., Protsiv O. R., Delehan I. V., Burmas V. R., Hul I. V., Sheremet I. M., Karabchuk D. Yu. Analiz zakonodavchoi bazy i praktyky vedennia myslyvskoho hospodarstva deiakykh krain Yevropeiskoho Soiuzu. 2015. 92 s. URL: https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/analysis_of_hunting_ua_1.pdf (data zvernennia: 10.04.2026). **25.** Muzyka V., Honta O. Otsiniuvannia suchasnoho stanu rozvytku myslyvskoho hospodarstva Ukrainy. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk.* 2020. № 6 (67). S. 18–32. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.018 **26.** Muraviov Yu. V. Doslidzhennia rozpodilu myslyvskykh uhid Lvivskoi oblasti. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy.* 2019. № 4. T. 29. S. 72–74. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290415> **27.** Muraviov Yu. V. Resursy myslyvskykh tvaryn yak peredumova stanovlennia ekoloho-ekonomichnoho rozvytku myslyvskoho hospodarstva. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy.* 2019. № 4. T. 29. S. 86–88. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290418> **28.** Naumich I. M., Andreieva V. V. Vedennia myslyvskoho hospodarstva u Shatskomu natsionalnomu pryrodnomu parku. *Aktualni problemy rozvytku pryrodnychykh ta humanitarnykh nauk* : zb. materialiv VI Mizhnar. nauk.prakt. konf. (11 lystopada 2022 r.). S. 193–195. URL: https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Zbirnyk2022_compressed.pdf (data zvernennia: 10.04.2026). **29.** Okhorona ta vidtvorennia myslyvskykh resursiv : metodychni vkazivky do praktychnykh zaniat dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity dennoi formy navchannia za osvitim stupenem mahistr spetsialnosti 205 «Lisove hospodarstvo» / ukl.: Korma O. M., Shulha V. S., Lokot O. Yu. Chernihiv : NU «Chernihivska politehnika», 2024. 113 s. **30.** Protsiv O. R. Derzhavne rehuliuвання vedennia myslyvskoho hospodarstva. Ivano-Fankivsk, 2007. 116 s. **31.** Prus Yu. O. Analiz suchasnoho stanu resursiv myslyvskykh hospodarstv Ukrainy. *Zbirnyk naukovykh prats TDATU imeni Dmytra Motornoho. Ekonomichni nauky.* 2023. № 3(49). S. 155–168. DOI: <https://doi.org/10.31388/2519->

884X-2023-49-155-168 **32.** Rizun E., Bondarenko V. Dynamichni tendentsii stanu populiatsii myslyvskoi teriofauny Ukrainy ta propozyitsii shchodo vdoskonalennia robit. *Pratsi Teriologichnoi Shkoly.* 2016. T. 14. S. 34–40. DOI: <http://doi.org/10.15407/ptt2016.14.034> **33.** Savchenko T. Administratyvno-pravove rehuliuвання haluzi myslyvskoho hospodarstva ta poliuvannia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. Ekologichne pravo.* 2019. Vyp. 9. S. 128–134. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.9.21> **34.** Sobol O. M. Dynamika vydovoho skladu ta vykorystannia myslyvskoi kopytnoi fauny Khersonskoi oblasti. *Tavriiskyi naukovyi visnyk.* 2021. № 118. S. 368–386. DOI: <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2021.118.47> **35.** Fadiash I. S., Potish L. A. Myslyvska fauna nyzhnoi techii r. Latorytsia. *Stan ta perspektyvy pryrodokorystuvannia v suchasnykh umovakh* : V Vseukrainska nauково-praktychna konferentsiia z mizhnarodnoiu uchastiu (m. Uzhhorod, 25–26 kvitnia 2024 r.). S. 93–101. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/101466> (data zvernennia: 10.04.2026). **36.** Khoietskyi P. B. Vedennia myslyvskoho hospodarstva v derzhavnomu pidpriemstvi «Volodymyr-Volynske lisove myslyvske hospodarstvo». *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy.* 2010. Vyp. 20.8. S. 17–24. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_8/17_Chojecki_20_8.pdf (data zvernennia: 10.04.2026). **37.** Khoietskyi P. B., Novak A. A., Pokhaliuk O. M. Svitovyi dosvid vedennia voliernoho myslyvskoho hospodarstva. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy.* Lviv, 2015. Vyp. 25.3. S. 32–37. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2015/25_3/7.pdf (data zvernennia: 10.04.2026). **38.** Sheihas I. M., Sheihas M. I. Typy myslyvskykh uhid, shcho maksimalno zabezpechuiut kormovi ta zakhysni umovy prozhyvannia dykykh tvaryn-fitofahiv v umovakh pivdennoho stepu Ukrainy. *Naukovyi visnyk.* 2005. Vyp. 15.1. S. 102–106. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tipi-mislivskih-ugid-scho-maksimalno-zabezpechuyut-kormovi-ta-zahisni-umovi-prozhivannya-dikih-tvarin-fitofagiv-v-umovah-pivdennoho-stepu/viewer> (data zvernennia: 10.04.2026). **39.** Yavorska A. V. Ekonomiko-statystychni aspekty vedennia myslyvskoho hospodarstva v Zhytomyrskii oblasti. *Ekonomichnyi analiz.* 2013. T. 13. S. 409–414. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/2270/1/Ekonomichnyi_analiz_2013_13_409%E2%80%93414.pdf (data zvernennia: 10.04.2026). **40.** Yatsenko P. S. Ratychni tvaryny u myslyvskykh uhiddiakh filii «Olevske lisove hospodarstvo»: biotekhnichni ta ekspluatatsiini. *Zhytomyr,* 2023. 23 s.

Andreieva V. V. ^[1; ORCID ID: 0000-0003-4276-1660],

Candidate of Agricultural Sciences (Ph.D.), Associate Professor,

Hetmanchuk A. I. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-3311-4552],

Candidate of Agricultural Sciences (Ph.D.), Associate Professor,

Voitiuk V. V. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-3819-933X],

Candidate of Agricultural Sciences (Ph.D.), Associate Professor,

Mysik V. P. ^[1]

Senior Student

¹Department of Forestry and Landscape Management, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

ECOLOGICAL AND POPULATION STATE OF GAME ANIMALS IN THE LAND OF LYUBESHIVSKI FORESTRY DISTRICT

The article presents the results of an ecological and population analysis of game animals within the hunting grounds of the Lyubeshivskyi Forestry District located in the Polissya region of Ukraine. The study focuses on assessing the current ecological state of hunting fauna, identifying population dynamics of key species, and determining the main destabilizing factors affecting the sustainability of local ecosystems. The research area covered 53,553.7 hectares including eight forest divisions and two wetland territories that represent typical forest and marsh landscapes of Ukrainian Polissya.

The analysis established that the faunal complex consists of 28 species of mammals and birds, among which the ecologically dominant species are the brown hare, roe deer, and beaver. The population density and distribution of the main game species were evaluated using long-term monitoring data and official wildlife accounting reports. Significant deviations from ecologically optimal population densities for the Polissya zone were identified for several species. The roe deer population remained below recommended ecological norms, while the wild boar population demonstrated a substantial decline associated with the spread of African swine fever.

Particular attention was paid to trophic interactions within the predator–prey system. The study revealed a critical imbalance caused by excessive fox density, which significantly reduced the reproductive success of the brown hare population and contributed to a sharp decline in pheasant numbers. The ratio between foxes and hares was found to be considerably lower than the ecologically acceptable threshold, indicating strong predatory pressure on small game species.

The assessment of habitat bonitet demonstrated that most hunting grounds belong to medium and low productivity classes, limiting the ecological carrying capacity of the territory. The obtained results confirm the necessity of implementing targeted ecological management measures, including predator population regulation, protection of vulnerable species, and improvement of habitat quality. The study emphasizes that sustainable management of hunting ecosystems in Polissya should be based on ecosystem-oriented approaches aimed at maintaining biodiversity, stabilizing trophic relationships, and ensuring long-term conservation of game fauna populations.

Keywords: ecological state; game fauna; trophic relationships; predator-prey system; ecological capacity of lands; regulation of the number of predators.

Отримано / Received: 14.05.2026

Прийнято до друку / Accepted: 15.05.2026

Опубліковано / Published: 29.05.2026

© 2026 [Andreieva V. V., Hetmanchuk A. I., Voitiuk V. V., Mysik V. P.]. Licensee {NUWEE}. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY-NC) license (creativecommons.org)